

Németh József: Az USA Nemzeti Gárdája és az amerikai Alkotmány

A területvédelmi jellegű erők kialakulásakor a civil lakosság a védelmi jellegű fegyveres harcokban történő alkalmazásának ötlete nem új keletű, hiszen ez a koncepció már a középkor hajnalán a német ajkú népesség lakta területeken is jelen volt, bár az akkor szolgálatot vállalók rendkívül szervezetlenül, rosszul felfegyverzetten, és többnyire fizetés nélkül tették a dolgukat. A történelem viharai közepette egy dolog azonban mégsem változott, hiszen napjaink magasan képzett, technikailag jól felszerelt, és anyagiakban is megbecsült gárdistáit ugyanaz a szükséglet: a haza függetlenségének védelme szólítja fegyverbe.

Természetesen az első időszakban spontán szerveződő csoportok működését a későbbiek során valamilyen formában jogilag is szabályozni kellett, hiszen meg kellett teremteni azt a legitimitást, amely az ilyen típusú szervezetek létét és fennmaradását igazolni volt képes.

Az első hivatalos lépés, amely a fenti rendszer megteremtésének jogi alapját jelentette az a Nagy-Britanniában kiadott, 1573-as ún. Erzsébet Statutum volt, amely lehetőséget teremtett az összes 16 és 60 év közötti férfi a haza védelmében történő mozgósítására, akik aztán meghatározott nagyságrendű fizetés mellett vettek részt a csatákban.

Nyilvánvaló, hogy a Nemzeti Gárda fejlődésére jogtörténeti szempontból leginkább az USA Alkotmányának illetve az amerikai jogalkotás folyamatának a Nemzeti Gárdát érintő részeinek változásai világítanak rá, hiszen a jogszabályok létrejötte és azok módosulásai mindig tükrözik a történelmi eseményekből leszűrhető tanulságokat, illetve a különböző szükségletek relatív módosulásait.

A jogszabályok tanulmányozása biztonságpolitikai szempontból is jelentősnek mondhatóak, hiszen a régmúlt, illetve a jelenleg hatályos szabályozók egyik alappilléret jelentik az egyes folyamatok biztonságpolitikai szempontból történő elemzésének.

A Nemzeti Gárdáról történő rendelkezések az USA Alkotmányának vonatkozó fejezeteiben lelhetőek fel oly módon, hogy azokban választ kaphatunk a Gárda létrehozásának és működtetésének indokaira, mikéntjére, és sajátos történeti fejlődésére.

A könnyebb áttekinthetőség kedvéért a fenti kérdésköröket az Alkotmány a Nemzeti Gárdáról szóló fejezetének bizonyos részeinek elemzésével vizsgálom (az alábbiakban a „milícia”, a „Nemzeti Gárda”, illetve a „Gárda” kifejezéseket a könnyebb érthetőség kedvéért vegyesen alkalmazom).

Az Alkotmány eredeti rendelkezései

Az alábbi sorokban az Alkotmány eredeti, a Nemzeti Gárda működését alapvetően befolyásoló szakaszait vizsgálom:

- Az Alkotmány preambuluma az első olyan pont, amelyben a Nemzeti Gárda későbbi funkciójának, és feladatainak alapja lefektetésre került, hiszen ebben „az Egyesült Államok népe attól vezetve, hogy tökéletesebbé tegye az Uniót, megvalósítsa az igazságosságot, *biztosítsa a belső nyugalmat, gondoskodjon a közös védelemről, előmozdítsa a közjót*, biztosítsa a szabadság áldásait maguk és utódaik számára, meghagyja és bevezeti az Amerikai Egyesült Államok jelen alkotmányát”¹.
- *I. törvénycikk, 8. szakasz, 15. bekezdés a Kongresszus jogát* a Gárda összehívására három alkotmányos okban mondta ki, amelyek a szövetségi jog alkalmazásában, lázadás v. felkelés leverésében, illetve egy esetleges invázió elleni védelemben lehettek fel².
- *I. törvénycikk, 8. szakasz, 16. bekezdés szerint a Kongresszusnak hatalmában áll* a Nemzeti Gárda irányítása, felszerelése, valamint fegyelmezése olyan mértékben, amennyire az az Egyesült Államok, mint Szövetség számára feltétlenül elengedhetetlen. Ezzel a törvényalkotó szándéka az volt, hogy csak a szükséges erők kerüljenek elvonásra az államoktól.
- *„A hadseregek” bekezdésben a Kongresszus azon jogai kerülnek kimondásra*, amelyek szerint az Egyesült Államok védelmében háborút deklarálnak, haderőt állíthat fel, és ellátására intézkedéseket fogantathat, továbbá jog- és rendszabályokat hozhat mind a szárazföldi, mind pedig a légiereket illetően.
- *I. törvénycikk, 10. szakaszban került rögzítésre*, hogy egyetlen állam sem birtokolhat sem csapatokat, sem hadihajókat békében a Kongresszus egyetértése nélkül, kivéve, ha valamilyen támadás éri.
- *A IV. törvénycikk, 4. bekezdése azt a kötelezettséget rögzíti*, amely szerint a szövetségi kormánynak garantálnia kell az egyes államok köztársasági államformában történő kormányzását, továbbá védelmeznie kell őket egy esetleges inváziótól. Amennyiben egy adott állam „belső erőszak” miatt védelmet kért, úgy segítségért a szövetségi kormány lehetett fordulni, ezáltal biztosított volt a

¹ Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, <http://www.usembassy.hu/alkotm.htm>

² <http://www.army.mil/history/Constitution/default.asp?ID=1>

szövetségi és az állami rendszer közötti átjárhatóság mind a hadsereg, mind pedig a milíciák számára³.

- *A II. törvénycikk, 2. bekezdése minden haderőt, beleértve a polgárok fegyveres szerveződéseit is, amennyiben szövetségi feladat ellátására kerül sor, úgy az Elnök parancsnoksága alá helyezi.*
- *Az I. törvénycikk 8. bekezdése a legteljesebb ellenőrzést biztosítja a Kongresszus számára azzal, hogy garantálja azt a jogot, amellyel az adót szedhet a hadsereg ellátásának céljából, továbbá háborút kezdeményezhet, illetve mozgósíthatja a Gárdát a belső biztonság megteremtésének céljából. Lehetőséget ad arra is, hogy a meglévő egységeket fenntartsák, továbbá szövetségi szintű szolgáltra küldjék.*

Az Alkotmány módosításai

A történelmi változások természetesen nem hagyták érintetlenül az USA Alkotmányát sem, így abban megtörténtek a szükséges változtatások, módosítások:

- *Az ún. Második Módosítás (The Second Amendment) az I. törvénycikk 10. szakaszát oly módon változtatta meg, hogy kimondta azt, hogy a szövetségi kormány nem fegyverezheti le az állami milíciákat. Ez a döntés tulajdonképpen a déli államoknak kedvezett, akik, mint anti-föderalisták így törvényesen tarthatták fegyverben állampolgáraikat.*
- *A haderőről szóló 1792-es törvény ezt követően kiszélesítette a szövetségi politika határait, továbbá tisztázta a milícia szerepét. Azt a rendelkezést tartalmazta, amely lehetővé tette minden 18 és 45 éves, szolgálatra alkalmas férfi számára a fegyveres szolgálat vállalását. Ez a jogszabály tette azt is lehetővé, hogy a későbbiek során a milíciákat - a már meglévő egyéb szabályzók alapján - hagyományos alegységekbe, egységekbe, illetve magasabb-egységekbe szervezzék⁴.*
- *1812-ben a kanadaiak ellen vívott háborúban, mintegy 111 évvel a haderőről szóló 1792-es törvény kiadása során, került sor a jogszabályokban már jóval korábban lefektettek gyakorlati kipróbálására. A fenti évben a Köztársaság már rendelkezett egy kisméretű reguláris haderővel, amelynek feladata a frontvonalak és a partvidék védelmének biztosítása volt. Jóllehet ez a haderő gyengén teljesített a kanadaiak elleni offenzívában, de amidőn kiegészítették azt a jól-fegyverzett*

³ <http://www.arng.army.mil/history/Constitution/default.asp?ID=6>

⁴ <http://www.arng.army.mil/history/Constitution/default.asp?ID=9>

milíciákkal már rendkívül jól látta el eredeti, védelmi jellegű feladatát. Andrew Jackson tábornok ekkor jegyezte fel azt, hogy a reguláris erők kombinációja a milícia-rendszerű erőkkel nagyon hatékony teljesítményt képes nyújtani.

- *1867-ben a Kongresszus felfüggesztette* egyes déli államok a milíciák megszervezésére irányuló jogát addig a pillanatig, amíg azok nem voltak képesek egy elfogadható kormányt felállítani. Ezzel egy időben az Amerikai Hadsereg erőit az elnöki statárium fenntartásának érdekében vetették be az anti-föderalista déli államokban. A reguláris erők a fenti módon történő alkalmazása, jól lehet az csupán a rend fenntartásának érdekében történt, mégsem maradt megválaszolatlanul, hiszen az 1876-os választásokon történt fordulat vezetett az 1878-as kongresszusi döntés, az ún. Posse Comitatus, azaz a polgárőrségről szóló törvény megalkotásához⁵. A katonai erő elnöki utasításra történő alkalmazásának limitálása érdekében ezúttal nem lehetett a reguláris haderőt a jog erőszakkal történő betartása céljából bevetni, hanem csak és kizárólag azokban az esetekben, valamint körülmények között, amidőn az egyértelműen engedélyezhető az Alkotmány előírásai, vagy a Kongresszus döntése nyomán.
- A történelmi események hatására nem maradt el a milíciák szerepének az egyes államok szintjén történő vizsgálata sem, és ennek megfelelően *1881 és 1892 között minden állam felülvizsgálta addigi jogszabályait*, hogy aztán a későbbiek során egy sokkal részletesebb és hatékonyabb normarendszert alkosson meg. Az államok nagy többsége – New York példája nyomán - ezután kezdte el használni a „Nemzeti Gárda” kifejezést a korábbi milícia helyett.
- *Az USA 1903 és 1920 közötti törvényalkotási és törvénymódosítási periódusában* került sor a Nemzeti Gárda szerepének további erősítésére oly módon, hogy azt egyértelműen a nemzeti védelmi erők részeként definiálta. Az 1903-as ún. „Dick Act” hatályon kívül helyezte a haderőről szóló 1792-ben megalkotott törvényt, és egyben megállapította, hogy a Nemzeti Gárda jelenti az elsődleges tartalékot a fegyveres erők számára.
- *Az 1916-os Nemzeti Védelmi Törvény (National Defense Act)* tovább növelte a Nemzeti gárda szerepét oly módon, hogy annak állami erőként való megjelenítését, és felhasználását egyenrangúnak ismerte el a hadsereg elsődleges tartalékaként meglévő státuszával. Fentiekén túl feljogosította az Elnököt arra,

⁵ <http://www.arng.army.mil/history/Constitution/default.asp?ID=11>

hogy háború vagy nemzeti vészhelyzet esetén a fennálló minősített időszak tartamára mozgósíthassa a Nemzeti Gárdát. Ezzel egy időben az éves szinten kötelező napi szolgálatok számát 24-ről 48-ra, még az évenként szokásos gyakorlatot ötről annak háromszorosára, azaz tizenöt napra emelték. Ettől az időponttól került engedélyezésre a fent említett szolgálatadás anyagi ellentételezésére is⁶.

- Az előzőekben említett *1916-os Nemzeti Védelmi Törvény 1920-ban történt módosítása* során a Nemzeti Gárda Irodájának vezetői posztját a Gárda kötelékében szolgáló tiszt tölthette be, továbbá az egyes reguláris, tehát az Amerikai Hadsereg egységeihez rendelt gárdista egységeket a továbbiakban gárdista tiszt parancsnokolhatta.
- Az *1933-as, a Nemzeti Gárda mozgósításáról szóló törvény* az Amerikai Egyesült Államok haderejének örökös részeként nevezte meg oly módon a Gárdát, hogy egyben lehetőséget biztosított annak aktív szövetségi feladatokban történő alkalmazására abban az esetben, amikor az Elnök, vagy akár a Kongresszus nemzeti vészhelyzetet hirdet ki.
- Az *1973-ban meghirdetett ún. „Teljes erő politikája (Total Force Policy)”* egyenes következménye volt a sikertelen, és nagy társadalmi feszültségeket generáló vietnami háborúnak. Az ebben a tekintetben megalkotott jogszabályoknak az volt a céljuk, hogy a lehető legteljesebb mértékben mobilizálhatóvá tegyék a több ezer helyi Nemzeti Gárdában szerepet vállaló állampolgárokat oly módon, hogy az aktív és tartalékos erők szükség esetén történő mozgósítását és alkalmazását egyetlen nagy egységbe integrálták. Ezzel a lépéssel az is elérhetővé vált, hogy teljesebb és a társadalom véleményét a haderő, és a különböző hadműveletek esetében hűen tükröző, de leginkább támogató szociális fellépés, hozzáállás valósuljon meg.

Következtetések

A fenti jogszabályok megalkotása, illetve azok módosítása kapcsán tehát az alábbi következtetések vonhatóak le:

⁶ <http://www.arng.army.mil/history/Constitution/default.asp?ID=14>

- A fegyveres erők, illetve egyes komponenseik (aktív vagy/és tartalékos) feladatainak és jogosultságainak rögzítése, továbbá azok felülvizsgálata, illetve szükséges módosítása a II. világháború végéig szinte kizárólag a Kongresszus, vagy az Elnök kezdeményezésére történt. Ebben a gyakorlatban jelentős, és mindenképpen fontos változást a vietnami háború sokkját átélő társadalom a fegyveres erőket illető véleménynyilvánításának, és akaratának megerősödése hozott, ugyanis ettől a pillanattól kezdve már nem lehetett a hadsereg működését csak a jogi, illetve katonai szakemberek, továbbá a politikai áramlatok szerint irányítani.
- Az állampolgárok önkéntes katonai erőként való mozgósítása az amerikai függetlenség, és a haza védelmének érdekében a történelmi események változásaitól függetlenül mindig lehetséges volt, mi több ezt jogszabályban rögzített szükségletként, adott esetben kötelezettségként mondták ki, amely napjainkig biztosítja az Amerikai Egyesült Államok számára azt a politikai, gazdasági, társadalmi katonai és kulturális alapot, amely ma a világ szuperhatalmi státuszának kialakulásához és fenntartásához vezetett.
- A Nemzeti Gárda feladatainak szövetségi szinten, illetve az államok szintjén történő szétválasztása, ugyanakkor az egységes fegyveres erőkbe történő integrálása olyan egyensúlyi állapotot teremtett, amely jelen van a szövetség, az államok, illetve a társadalom különböző részeiben horizontálisan és vertikálisan egyaránt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek, jogforrások, cikkek, publikációk:

Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya

Charles Townsend: The Oxford Illustrated History of Modern War, , Oxford University Press, Oxford-New York, 1997

John Pickford: Reaching the Unreached, Printed by Quorn Litho, Loughbourogh, 1997

Joseph Frankel: International Relations in a Changing World, Oxford University Press, Oxford-New York, 1991

Trevor N. Duty: The Evolution of Weapons and Warfare, Da Capo Press, Fairfax-Virginia, 1984

Interneten fellelhető források:

<http://www.1800goguard.com/> és vonatkozó részei

<http://www.arng.army.mil/> és vonatkozó részei

<http://www.usembassy.hu/alkotm.htm> és vonatkozó részei

<http://www.virtualarmory.com/> és vonatkozó részei